

■ **Vaqif Yusifli**
Filologiya elmləri
doktoru, professor

“Əzizlərim! Ananın ruhu xatirənə ehsən gəldi bu kitab. Qəlbimin qapılarını sizlərin üzünə açdım. Məndən nişanı qala biləcək düşüncələrimi, duyğularımı, ruhumu vəsf edən sözlər yaşayır bu kitabda”.

Peşəsi etibarilə hüquqşünas olan Sərdar Əliyevin “Mən yandım, sən tükəndin” kitabının əsas möv-

*Yaxşı ki, yuxu varmı,ş,
Görüşürük biz orda.
Sən də tez-tez gəlişən,
Gözlərim qalmır yolda.*

Burada ana itkisi tamam unudulur. Ana mifoloji bir obraza dönmür. Deməli, onun ölümündən yox, ehyasından, diriliyindən söz açılır:

*Gah gülürsən üzümə,
Gah qayğılı baxırsan.
Yaxınlaşırım sənə,
Birdən uzaqlaşırırsan.*

Ana obrazı bu misralarda xəyalı bir dona bürünür. Yaxınlaşmaq və uzaqlaşmaq təzadı məhz yuxu sindromu ilə bağlıdır. “Yaxşı ki, yuxu varmı,ş” - bu misrada yuxunun özü də obrazlaşır. “Bir təsəlli üçün mən haralara gedərdim?”

Deyəndə ki: “Məni dəfn etməyə gələrsən, ana” - istəməzdik belə pessimist misralar onun analı şeirlərinə hopsun. Çünki “Canını qurban verən varsa, O yalnız anadır, Səni illərcə sevən varsa, O yalnız anadır” - ana sevgisiylə yoğurulub bu hisslər. Təbii ki, ana ölümü oğul üçün ağrıdır, çünki ana təkə ana deyil, həm də ümididir, təsəllidir (hətta ölümündən sonra da!). Anaya olan məhəbbətin böyük ölçüsü, meyarı nədir? “Mənim qibləgahımdı bir Allahım, bir anam”...

Sərdar Əliyev bir xeyli bayatısını da anasına həsr edib... Bu bayatıların içində xalq bayatıları ilə yaxşı mənada səsleşən nümunələr az deyil. Dörd misrada bitkin bir fikir söyləmək, həm də bu fikri gözəl şeirliyyətlə ifadə etmək şairdən məharət tələb edir. Vaxtilə Xalq yazıçısı, həm də görkəmli tənqidçi

*Görən gördü, çəkmə çəkdi,
Ölən öldü eşq yolunda,
Rahət o kəsdir dünyədə,
Heç bir dərdi-səri bilmir.*

*Meylini salma nəfsinə, hər gününə
eylə şükür,
Dünyanın qədrin-qiyətinin
göyü bilir, yeri bilmir.*

*İnsaf eyle, çox incitmə
hüzurunda sən Sərdarı,
Məsum bir uşaq kimidir,
layla bilir, kiri bilmir.*

Qeyd edim ki, Sərdar Əliyev üçün yazıb-yaratmaqda janr məhdudiyəti yoxdur. O, qısa misralar da yazır, qəzəllər də, essələr də, dualar da, hikmətli sətirlərdən ibarət yığcam sətirlər də. Çalışır ki, hər hansı nümunədə təzə söz deməyə cəhd etsin. Nəsihətvarilik şeirlərində hiss edilir.

Amma kitabdakı şeirlərin bir qismi sevgidəndir.

Çoxu da hicran motivləri üzərində qurulub. Amma onların yaxşılarını dəyərləndirən bir xüsusiyət var ki, o da yaşanılmış, duyulmuş hisslərdir. Yəni onun sevgi şeirlərində süni, qurama motivlər nəzərə çarpmır.

*Bir az sevinc payım var,
Al, bölüşək səninlə.
Qoy başını sinəmə,
Sevən qəlbimi dinlə.*

*Şirin nağıllar deyək,
Süfrəmizdə duz-çörək.
Göydən düşən almanı
İki yerə tən bölək.*

Nağılvari sevgi şeiridir. Amma iki sevən arasında pərişanlıq, ayrılığı ifadə edən şeirlər daha çoxdu. Və biz bu motivlərə görə müəllifi qınamırıq. Əsrlər boyu elə Azərbaycan şeirində ayrılıq əsas mövzu olmayıbmi? Sərdar Əliyev də öz sevgisinə ayrılıq körpülərindən baxır: “Öz əlim, öz başım oldu, Kədərdən, qəm sirdaşım oldu. Məhəbbət göz yaşım oldu Sən yanımda olmaq üçün”. Ümumiyyətlə, onun sevgi şeirlərində istər vüsal olsun, istər hicran - əsas odur ki, Sərdar Əliyev insana məxsus olan bu ali hissini tərənnümçüsüdür. O, dünyanı məhəbbətsiz təsəvvür eləmir.

Bir məsələni də qeyd edim: Sərdar Əliyev şeirlərində uzunçuğu meylil eləmir, fikrini mümkün qədər yığcam və lakonik şəkildə ifadə etməyə çalışır. Onun qısa şeirlərinin çoxunda bəzən bir iri həcmli şeirin daşdığı mənə yükü var. Məsələn: “Təkə həzz axtarma sən bu dünyada, Qəmi, kədəri də hərdən sal yada”. Yaxud: “Qoyma əmələndən şeytan sevinə, Qəlbini yaxın ol Allah evinə” və s.

Ümumiyyətlə, ilk kitabına görə Sərdar Əliyev potensial yaradıcılıq imkanlarına malikdir. Ədəbiyyat isə çətin sahədir. Qoy Sərdar müəllim həmişə obrazlı düşünsün, şeirin gözəlliyinə fikir versin. Şeirin gözəlliyi isə məhz onun məzmun və hiss vəhdətidir. Ürək və beyin birgə işləyirsə, gözəl şeirlər də yaranacaq. Və Sərdar Əliyevin kitabında belə nümunələr az deyil.

“Ey insan! Ananı daim uca tut!”

Sərdar Əliyevin “Mən yandım, sən tükəndin” kitabından duyduqlarım

zusu ana məhəbbətidir, əsas qəhrəmanı da təbii ki, anadır. Azərbaycan ədəbiyyatında ana haqqında yüzlərlə, minlərlə şeirlər, poemalar, nəsr və dram əsərləri yazılıb. Bu mövzu müqəddəs varlıq olan analara məhəbbətdən, hüsn-rəğbətdən, şefqətdən, övlad sevgisindən yaranıb. Böyük Hüseyn Cavidin “Qadın” şeirindəki bu misraları xatırlayın: “Qadın! Ey sevgili həmsirə. Ana, ey nazlı qadın. Ana övladını bəslər, böyüdür, anasız millət, əvət, öksüzdür”. Və əlbəttə, böyük Cəfər Cabbarlının alternativ olmayan “Ana” şeiri. Bəxtiyar Vahabzadənin bu misraları: “Sən məni dünyaya gətirdin, ana. Mənsə yola saldım, dünyadan səni”. Bir də böyük şairimiz Məmməd Arazın bu misrası: “Ana itirmişəm ana yaşında”. Sərdar Əliyevin adını çəkdiyim kitabında da öz anasına həsr etdiyi şeirlər bu ənənəni davam etdirir.

*Ey insan! Ananı daim uca tut,
Onunla bölüşdür hər bir duyğunu.
İtirəndən sonra anlayacaqsan
Ananın səniçün kim olduğunu.*

Onun analı şeirləri, anasızlığı, Ana itkisini unutmayan bir övlad yanğısını ifadə edir. Bu şeirlərdə trafaret misralar yox dərəcəsinədir. Təbii ki, içərisində səviyyə fərqlər var. Amma ana itkisinə həsr olunan şeirlərdə səmimi, ürəkəndən gələn, qəlb ağrısından doğan təbii hisslər üstünlük təşkil edir. Bu şeirlərin içində “Ana yuxusu” birinci sıradadır. Ananı yuxuda görmək... bütün övladların yuxusuna gəlir Ana. Amma Sərdar Əliyevin şeirində ana obraz səviyyəsinə yüksəlir:

*Səni görməkçün, ana,
Dağ-dərələr aşardım.
Yuxuma gəlsən bu gün
Öpüb, qucaqlaşardım.*

Şeirin sonuncu bəndi isə ana ölumsuzlüyünə işarədir. Və sonuncu bənd ananı mifik bir obraza çevirir. Dünya yerindədir, həyat davam edir, amma ana ölmür, o, əbədləşir. Sərdar Əliyev bu şeirlə poeziyamızda daha bir ana obrazı yaradır. Bu obraz diridir, canlıdır, yuxu isə bu obraz üçün bir körpüdür.

*Sən də demə heç kəsə
Mənlə görüşdüyünü.
Qoy bilməsin fəlekler
Göylərdən düşdüyünü.*

Göy və fəlek anlamı şeirimizdə tez-tez işlənən simvolik obrazlardır. İnsan öləndən sonra onun fiziki varlığı torpağa, mənəvi varlığı isə göylərə, fəlekələrə qovuşur.

Sərdar Əliyevin analı şeirlərində nisgilli misralar da tapmaq olar.

Mehdi Hüseyn yazırdı ki: “İlham, həm də qüvvətli bir ilham olmadıqca bayatı yarana bilməz. Bayatının müəllifi həqiqi mənada lirik şairdir”. Sərdar Əliyevin bir çox bayatıları da bu fikri təsdiq edir.

*Boşaldım-doldum, ana,
Saraldım-soldum, ana.
Özüm qaldım bir yana,
Dərdim, sən oldun, ana.*

*Fələk sərti, harındı.
Ümid ayaqyalındı.
Ana, məni qoruyan
Sənin dualarındı.*

*Yanımda tənha şəmdim,
İçimdə ancaq səndin.
Bu həyat böylə keçdi,
Mən yandım, sən tükəndin.*

*Ürəyim-canım getdi,
Damardan qanımda getdi.
Səbr ver, ey Allahım,
Könül Sultanım getdi.*

Sərdar Əliyev qəzəl janrında da qələmini sınaayıb və deyim ki, onda əruz damarı var. Əruz şeirində ritm, musiqi, avaz əsas atributlardan biridir. Sərdar Əliyev ola bilsin, əruzun - bu mürəkkəb janrın texnologiyasına yaxşı bələd deyil, amma onun qəzəlləri ilə tanış olduqda görürsən ki, bu qəzəllər musiqiyə, ritmə uyarlıdır. Bir nümunə gətirik:

*Bu eşqin zülmün səfasın
min adəmdən biri bilmir,
Cəhənnəm-cənnət xülyasın ölü bilir,
diri bilmir.*

*Dərdin varsa, çarə dilə yalnız
Allah dərgahından,
Müşküllərin əlacını ocağı, ya piri bilmir.*